

GAZETA NARODOWA Y OBCA.

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. Tacit.

Z WARSZAWY WE SRZODE DZIA 28. GRUDNIA ROKU 1791.

Sessja seymowa d. 23. Grudnia. P. Marszałek seymowy „Gdy na zagadnienie w ostatniej sessji przez P. Zboińskie-go Dobrzyń: uczynione — Czyli nastąpi limita? chwalebna „troskliwość P. Matyszewicza Brześć: Litt: słyszeć się dała, „w żądaniu: aby ten zamiar poprzedziło uwiadomienie sey-mujących; o obrotach politycznych okoliczności, raczył „łaskawie J. K. Mć skłonić się do tego wniosku, powszechnym „całej izby wspartego życzeniem, pozwalając P. Chreptowi-czowi Podkancl: Lit: jako ministrowi w straży do zagra-nicznych interesów, wystawienia dokładnego obrazu tych „najistotniej okoliczności, które dobra rzpltey, spokoj-„ności, szczęścia i pomyślności dotyczyć się mogą; zaczyn „nie ośmielam się żadnego do decyzji podać projektu, do-poki troskliwość stanów zupełnie w tej mierze zaspokojo-ną nie zostanie.

Następuje ustęp więcej godziny trwający, po czym gdy do izby PP. arbitrowie wezwani zostają, P. Czacki Czerniech: imieniem współobywatelów wdztwa swojego prze-kłada: że z powodu ustawy seymu terażniejszego, która trzema nowemi powiatami zwiększyła wdztwo Wolyńskie, i Miasto Rafalówkę do seymikowania przeznaczyła, wynikają dla obywatelów niedogodności, tak przez nieumiarkowanie bliskości, jako też, że nie dosyć jest na tym: aby tylko w trzech miejscach jurysdykcyę sądowę to jest w Łucku, Włodzimierzu i Krzemieńcu oznaczone były, przeczytawszy w tej mierze prozbę obywatelów, wnosi stosowny ku za-radzeniu wzmianionym niedogodnościom projekt, przeno-szący seymiki z Rafalówki do Kowna, na który po przeczy-taniu zachodzi opozycja.

P. Olizar Wolyński z tychże samych pobudek, pra-gnie: aby obywatele powiatów Wolyń: ziechawszy się na nayspierwsze seymiki do Łucka, tam miejsce dogodne nadal do seymikowania obrali sobie, i w tym celu wnosi projekt, na który równie zachodzi opozycja.

P. Zakrzewski Poznań: wyraża: że nie iedne są tylko zdarzenia przez PP. Czerniechowskiego i Wolyńskiego przeło-żone, ale podobnych doświadczają wdztwa Wielkopolskie, Krakowskie, Sandomirskie i t. d. którym wszystkim, gdy-by w szczególności i sposobami podawanemi stany zarządzać chciały, bardzo wiele czasu drobności te zabrałyby, mnie-ma przeto: aby raczy wnieśienia uczynione wstrzymane były do ogulney poprawy, która czyli to pod opisem kom-misyyów cywilno woyskowych, czyli sądów ziemiańskich nastąpić może.

P. Bernowicz Nowogrodzki, celem ułatwienia seymików na dniu 14. lutego odprawić się powinny w nowo ustano-wionych powiatach prowincyi Lit: wnosi projekt pod tytu-łem Deklaracyi zapewniający: że we wszystkich tych nowo ustanowionych powiatach przed dniem 14. lutego senatoro-wie kreowani będą. Który po przeczytaniu odchodzi w deliberacyę.

P. Butrymowicz Piński. „Nie masz mocniejszego fun-damentu, na którym wspiera się całość i bezpieczeństwo ma-jątków naszych, nad akta metryczne; nie powtarzam w „jakim nieporządku, nieładzie i niebezpieczeństwie przed „nastaniem terażniejszych pieczętarzów znajdowała się me-tryka Lit: ale donieść to winienem z najwyższą wdzięczno-„ścią dla J. K. Mci, że mając na pieczy to, co bezpieczeń-„stwo majątków obywatelskich zaręcza, nie tylko do dozo-rowania tychże aktów, wybrał osobę zdana i cnotliwą, „P. Kaczanowskię z xięstwa Inflant: nam kollegującego, „ale one w miejscu bezpiecznym ulokować starał się, a na „spisanie, zregestrowanie, i oporządzenie, własnego kosztu „do kilkudziesiąt tysięcy wyłożyć zalecił; za starunkiem „teraźniejszego metrykanta Lit: sto kilkudziesiąt książek „w miejscach partykularnych rozrzuconych zebrane zosta-ły. Winna przeto jest prowincya Lit: wdzięczność i dzie-„kczynienie J. K. Mci, a P. Kaczanowskiemu za jego posługę „obywatelską sprawiedliwość i nadgodę; tym powinniejszą „że dotąd służąc publiczności jest bezpłatny, gdy w równych „obowiązkach urzędujący metrykanci koronni mają na liście „cywilney oznaczoną płacę. Z tych pobudek prowincya „Lit. zgromadziwszy się na sessji swoją prowincjonalną „ugodziła się na projekt w czterech punktach, który pod „wyrok wasz oddaie. Zaymuie on oświadczenie wdzięczno-„ści dla N. Pana, powtore kładzie obowiązek na terażnicy-„szego metrykanta, aby w reszcie brakujące książki z ro-„żnych miejsc wydobywał, daley waruje, iż zawżę tylko „obywatel stanu szlacheckiego metrykantem kreowany be-„dzie, a na końcu pensyą 8. tysięcy dla niego przeznaczą.

Czyta P. Sekretarz ten projekt; który, mimo liczne-go poparcia w żądaniu decyzji, wzięty zostaje w delibe-racyę.

P. Skorkowski Sandomir: ponawia okoliczność na dniu wczorajszym wnieszoną, celem zbliżenia sprawiedliwości dla Ur. Zajączkowskię w detencyi zostającego, radząc: iż jeżeli nie podoba się sąd seymowy przymusić, aby się zna-laził w komplecie; to nie zostaje inny szrodek jak sprawy tej rozśadzenie polecić grodowi Warszawskiemu; stosowny do tego wnosi projekt, lecz na niego nie zachodzi zgoda.

P. Gieysztor Trocki powtarza wniesienie P. Pińskiego za de-cyzyą projektu na sessji prowincjonalney Lit: przyjętego, obracając prozbę do opponujących się onemu, aby od żada-ney deliberacyi odstąpić raczyli.

P. Świętosławski Wolyński: Nie jestem przeciwny nad-grozdzie dla P. metrykanta Lit: ale gdy projekt raz już jest wzięty w deliberacyę, mówić o nim więcej nie należy, przecież kiedy rzecz jest odnawiana przypomnieć winienem, że pod urządzeniem allessoryi jest powiedziano o pensyach subalternów, z liczby których, gdy mniemam byż me-trykanta, więc tam iść powinien, a zapewne odbierze sprawiedliwość.

P. Rzewuski Podolski „Już tu wielokroć razy stawiając „z przełożeniem w materyach wojskowych, łaskawie od was „N. Stany! słuchany byłem, przychodząc dziś z prośbą za „żołnierzami, za officyerami temi, którzy nad predestyna- „cyą rang swoich użyci z woli magistratury wojskowej „pełnią obowiązki, rozumiem że w sferach waszych uży- „szczę dla nich sprawiedliwość, mówię więc za P. generała „majorem Kościuszką który zastępując nieprzytomność w kra- „ju P. Potockiego generała artyl. koron. dywizyą ukraińską „komenderuie. Drugi P. szef Brodowski, który także zastę- „pując obowiązki generała leutnanta dywizyą wielkopolską „komenderuie. Trzeci P. generał maior Orłowski komendant „fortecy kamienieckiej, który prócz wyznaczonego culagu, „żadnej dotąd nie ma pensyi. Za temi więc trzema officye- „rami, którym los w udziale majątku stawczy się zawistnym, „nadgrodził niedostatek fortuny biegłością i wiadomością w „sztuce wojskowej, wnoszę do was prośbę nie o nadgodę, „ale raczej o powrót kosztów, aby: gdy nad predesty- „nacyą rang swoich pełnią obowiązki, przy których bez „wysypania licznych z własności wydatków na utrzymy- „wanie kancelaryow, obeyść się nie można, w tej smutnej „nie byli zostawiani kolei, aby jeszcze za to, że są zdolni „pełnić wszelkie obowiązki, tracić mieli szczupłe swoje do- „chody; wskazuje sposób dogadzający temu celowi, przez „który ani skarb uszczuplonym nie będzie, ani też nie no- „wego uftanawiać nie będzie potrzeba, gdy donoszę: że „podług prawa z abugowanych gaz hetmańskich za nieza- „siadanie kwartałowe w kommissyi wojskowej znajduje się „summa 40. tysięcy. Która poświęcona wyrokiem waszym „temu celowi przez szczupłość swoją nie zubożyci tych czyn- „nych i cnotliwych officyerów, ale zaostrzy w całym woj- „sku rzplęty ochotę do sposobienia się, i naśladowania tych „officyerów w wiadomościach sztuki wojskowej, nim prze- „to w zamiarze tym oddam, do łaski prorekt, winienem dru- „gą przełożyć prośbę. Z woli waszej odebrałszy nakaz „pełnienia obowiązków urzędowi mojemu właściwych w lu- „stracyi wojska; starałem się go tak dopełnić, abym su- „mieniu mojemu i oczekiwaniu waszemu odpowiedział; mam „gotowy rapport czynności mojej, ale przekonany jestem „o niepodobieństwie deklarowania onego w izbie, przy któ- „rym paki annexów przebiegaćby zostawało; celem przeto „oszczędzenia trudów waszych N. Stany dopraszam się, aby „mi wolno było w deputacyi do examinowania czynności „kommissyi wojskowej wyznaczonej złożyć go, któraby „potrzebną pod wyrok wasz wygotowała opinią.

Czyta P. Sekretarz zalecenie do kommissyi wojsko- „wey, aby znajdującą się summa 40. tysięcy z abugowanych „gaz hetmańskich w podział dla PP. generała maiora Kościuszki „szefa Brodowskiego iako dywizyami komenderujących, i Or- „łowskiego generała maiora komendanta fortecy kamienieckiej, „iako samym tylko culagiem kontentowanego, wydana była. „Na które gdy iednomysłna zachodzi zgoda, oświadcza P. „marszałek Seymowy, że to zalecenie iść nie może prosto od „stanów do kommissyi wojskowej, ale z woli izby przeniesie go „do straży, która zaleci skutek wyroku stanów kommissyi „wojskowej — Dla czego odmianę w nim uczyni.

P. Mielżyński szta walecki poseł Poznań: Nie celem prze- „ciwienia się temu zaleceniu głos podnoszę, bo winienem to „oświadczyć: że z największą chęcią przyjmuję tę gratyfika- „cyą, dla osob tak powszechną zaletę mających, a szczegul- „niey P. generała maiora Kościuszki, który w nayodleglejszych „świata krainach umiał dzielnie utrzymywać sławę Polaków,

ale dla tego odzywam się, abym zyskał zastrzeżenie; iż wię- „cey, podobnych nadgod pod iakimkolwiek bądź pretextem „czynić nie będziemy.

P. Marszałek seym: oświadczywszy iż troskliwość P. „Poznańskiego, zaspokoi przez wyraz w zaleceniu: iż na ten „ieden raz nadgod ta służyć ma, zapytuje się daley, czyli „jest wola stanów, aby P. Podolski rapport lustracyi wojska, „złożył w deputacyi examinującej kommissyą wojskową? „zachodzi na to zgoda.

P. Offoliński Podlaski żąda podniesienia i decyzji pro- „jektu dawniey przez siebie podanego, w celu approbacyi po- „czynionych funduszów w Tykocinie i Białymstoku przez nie- „gdy P. Braniczkiego, kaszt. krak. Hetmana W. K.

Czyta P. Sekretarz ten projekt approbacyi, na który „zachodzi opozycja.

P. Jezierski kaszt. Łukowski. „Zapadło prawo o kom- „missyi Policji, którey zalecono, aby wiedziała i śledziła „wszelkie fundusze miłosierdzia, dla czego ja nie mogę się „zgodzić na ten projekt dopiero przeczytany, ale biorę go „ad referendum do kommissyi policji.

P. Krzucki Wołyń: i z zwyczajem i z prawa tak zawsze się „praktykuje, że w interesach wojskowych bierzemy opinią „od kommissyi wojskowej, a w skarbowych od skarbowey, „za cóż tu gdzie zachodzi okoliczność dotycząca się „policji nie mielibyśmy zasięgnąć od tej magistratury zda- „nia? Zgadza się z wniesieniem P. kasztelana Łukowskiego i „dotąd pozwolić na approbacyą funduszów choćby naycno- „tliwszych nie mogę, póki nie przyjdą w tej zwyczajnej „gradacyi, i nie zobaczą opinii od kommissyi policji. — „Zgoda na to, powszechny zachodzi odgłos.

P. Jelski Starodubowski, wnosi projekt, który in ordi- „ne deliberacyi przeczytanym zostaje w treści: że wszelkie „donatywy w seymie 1775. uzyskane i na dziedzictwo nie „prawnie obrocone, podług zasad P. Soltyka krak. na licyta- „cyą determinowane być mają, z warunkiem połowy intra- „ty dla teraźniejszych possessorów. — Sesiya solwowana na „przyszły czwartek.

Z Wilna d. 10. Grudnia, P. Radziśzewski chorąży i po- „seł powiatu Starodubowskiego, z okoliczności oktawy gali „koronacyi N. Pana, dnia 2. grudnia dla liczego państwa „tu przytomnego, trybunału głównego, asesorsyi Lit. urzę- „dników wdztwa Wileńskiego, kapituły Wileń: Akademii, Ma- „gistratu, officyerów całego garnizonu i obywatelów miasta „tutejszego, dawał bal wspaniały z kosztowną kollacyą, w „pałacu P. Sulistrowskiego Szambelana, rzeźbisto illuminowa- „nym, w następującym sposobie: Na ulicy przed pałacem był „postawiony kolos, na 24. łokci wysoki, kształtem bramy „tryumfalnej, w której troykacie był portret J. K. Mci, w „armaturze; na wierzchołku herb N. Pana i obojga naro- „dów; w balkowaniu tej bramy były następujące wiersze: „=Król Narod od zguby wybawia—Naród Królowi kolos stawia. „Pamiętny ten rok w czas daleki.—Stawić go będą późne wieki.— „Szczęśliwi; cośmy go dożyli.—Szczęśliwi co się w nim zrodzili.— „Nad bramą pałacową był postawiony ołtarz z napisem.— „Mocniejszemu nad wszystkie przypadki.—Nad nim cyfra kró- „lewska, pod którą były następujące wiersze.—Niechaj de- „spotów zdobną laury i korony.—Ciebie Królu serc wdzięcznych „wieńczą milliony.—Obie te bramy, facyata pałacu, i balkon, „rzeźbistym ogniem oświecone były. Wewnątrz zaś sala, pię- „knie i kosztownie ozdobiona była, w której umieszczony „portret J. K. Mci z następującym napisem.—Kto kocha/ szczę- „ście oyczyny twojej.—Rzucić oko, oto zbawca iey stoi.—Na prze- „ciw

ciw portretu na piękney piramidzie umieszczona cyfra królewiska, pod którą te były wiersze. — *Imie two Wielki Królu nim marmur wspaniały. — Poda calemu światu, by czytał zdumiały. — Na wątlej wprędce wdzięczność rysuje tablicy. — By wielbił dziś zebrany Narod w tej stolicy.* — W czasie kollacyi, spełniao zdrowie Nayjaś: Pana, przy rześistym ogniu przez chórągiew trybunalską, i stokrotnym wystrzeleniu z armat przez garnizon mieyski. — Dla pospolstwa, przy rześistej illuminacyi ratufza, wystawiono podostatkiem trunków; któremi lud spełniał zdrowie J. K. Mei przy radosnych okrzykach.

Z Londynu d. 2. i 6 Grudnia. Okręt królewski *Lamport* od 50. armat wysłany z *Madras*, przybył w poniedziałek wieczorem do *Spithead* i nazajutrz kapitan *D. Ilgarn*, którego lord *Cornwallis* wysłał z listami do rządu naszego, przybył do Londynu. Okręt ten wypłynął d. 16. lipca, bawił więc w drodze 4. miesiące i dni 12. Kompania *Indyjska* umieściła w gazetach tutejszych wypis z doniesień z tamtej części świata odebranych. Zawierają one 2. długie listy prezydenta i konsula twierdzy *St George* do dyrektorów kompanii, kopie 2. listów pisanych przez lorda *Cornwallis* do kawalera baroneta *Karola Oakley*, tudzież kopie listu jenerała majora *Abercromby* do lorda *Cornwallis*. Pierwszy list prezydenta i rady twierdzy *St George* pod datą 21. czerwca 1791. opisuje okoliczności ciągnięcia woyska pod *Seringapatam*, pobicia *Tippo* pod murami własney jego stolicy i cofnięcia się lorda *Cornwallis* do *Bangalory* w czasie pory dżdżystey, donosi oraz o złączeniu się *Maratów* &c. Ponieważ podchlebiano tu sobie, iż woyna ta w jedney skończy się wyprawie, i że lord *Cornwallis* w poprzedniczych listach swoich wyraził, iż druga wyprawa byłaby uciążliwą dla kompanii; publiczność tutejsza nie widzi wiele zysków w zwycięstwie odniesionym nad *Tippo* d. 15. maja. Skutki dłuższej tey woyny, mogą być trwożliwe, akcyje kompanii *Indyjskiej* zniżyły się 4. procentu; z tym wszystkim rzeczą jest pewną: że położenie *Tippo* jest bardzo krytyczne, i że niezawodnie o pokoy domagać się będzie, zwłaszcza że woysko lorda *Cornwallis* w żywność i pieniądze dostatecznie jest opatrzone, i że jeżeli potrzeba będzie woynę popierać, woyna ta popierana będzie z jak największą żywością.

Miasto *Dublin* wysłało do króla deputacyą z powińszowaniem zaślubienia xiążęcia *d'York*, miasto *Londyn* też samo uczyniło. — *P. Lindsay* wyznaczony jest rezydentem naszym w *Wenecyi*. — W *Birmingham* otrzymano zlecenie sporządzenia 40,000. broni dla kontrarewolucyi francuskiej. — D. 19. tego miesiąca xiążę *de Bedford* założył pierwszy kamień na teatr w *Drurylane* które pierwszym ma być w *Europie*. Na czele jego będzie duża austerya, w której przyjaciele teatru, będą mogli iść i spać bez najmniejszej przeszkody. W jednym dniu złożono na tę budowę przez sukrypcyę 50,000. funt: szter: czyli 2 000,000. zlot: pol: Teatrum otworzyć się ma na boże narodzenie w r. 1793. Interesowani do kompanii *sierra leona* w *Afryce* postanowili pierwszy swój kapitał 100,000 funt: szter: pomnożyć jeszcze 50,000 funtów, aby przez to plantacye cukru powiększyć. Murzyni w plantacyach tych pracować będą, ale już nie jak niewolnicy. Spodziewamy się z kompanii tey odbierać znaczną wielość cukru i taniej jak zkad inąd.

We wsi jedney o 2 mile od *Honinton* znajduje się proboszcz, wikary i organista, którzy wszyscy trzej razem mają 270. lat; po śmierci tych starców synowie otrzymają onych urzędy, i troje te dzieci mają już dzisiaj 180 lat — Król rezydującemu teraz posłowi swemu w *Berlinie* *P. Eden* posłać raczył order czerwony. — *P. Neppen* podsekretarz

departamentu spraw wewnętrznych wyjechał do *Jamajki*, gdzie wiele pomocnym będzie przez rzadkie swoje przypomoty rządzący tamiecznemu, zwłaszcza w tak krytycznych okolicznościach z strony murzynów. — Król *Kandy* na wyspie *ceylan*, wydał woynę kompanii *hollenderskiej*, *indyjskiej* i przybliżył się do miasta *Columbo*. Rządca wysłał do *Batawii*, do przyłodka *dobrej nadziei* prosząc o pomoc, z ostatniego mieysca wysłana 200. *Wirtemberczyków* do *Columbo*.

Z *Hagi* d. 13. Grudnia. W nocy z 8. na 9. tak wielki w *Amsterdamie* powstał wicher i bicie piorunów, iż huk onych zdawał się, iak gdyby magazyn prochowy ogniem był wysadzony. — Wysłany kurjerem z *Peterzburga* *P. Bombelles* przywoził xiążętom francuskim do *Coblentz* wiadomość, iż imperatorowa *moskiewska* do losu ich, jak nazyżywiey interesować się nie prześtanie; pomieniony *P. Bombilles* ma z sobą młodego xcia *Boratyńskoy*, który zostanie w urzędzie kuryera przy grafie *Romanzow*.

Z *Wiednia* d. 14. Grudnia. W tych dniach umarł tu sławny cesarski kapelmayster *P. Mozart*, drugi zaś nadworny muzyk przerznął sobie gardło, obiwszy wprzody dobrze żonę, która go kłociła i raniwszy ją nożem.

Z *Bruxelli* d. 5. Grudnia. Mieszkańcy tuteyscy nie są tak powolni jak się spodziewano, wielce są nieukontentowani z przyczyny, iż dwa pierwsze stany, tyle już od pretensyi swoich odstompiły.

Z *Kolonii* d. 8. Grudnia. Przed kilką dniami przybył tu jenerał *Bouillé* z *Coblentz*, dokąd nazajutrz znowu powrócił. Zwyczajnie jenerał ten mieszka w *Moguncyi*, miał tu długą rozmowę z marszałkiem *de Castries*. Mówią iż jeden z synów jego wniydzie w służbę pruską. W *Coblentz* *monseigneur* i hrabia *d'Artois*, mają wewnątrz pałacu swego wartę z własnych *gardes du corps*, zewnątrz zaś strzeżeni są przez wartę strzelecką elektora.

Z *nowego Yorku* d. 20. Października. Odbieramy pewną i przyjemną wiadomość iż jeszcze przed końcem roku tego nie tylko twierdza *Niagra*, ale nadto ustompione nam przez traktat 1783, kraje w *Kanadzie*, od *Anglii* prowincjom *Amerykańskim* oddane będą. Krok ten uważany jako zbliżenie się do wkrótce zawrzeć się mającego handlowego traktatu.

Z *Lizbony* d. 15. Listopada. Tutejszy *Szwedzki* agent prosił u dworu naszego o pomoc przeciw *Algierczykom*, która zapewne odmowioną mu nie będzie, gdyż sami z regencyą tą jesteśmy w woynie, i wysyłamy przeciw nim na morze małą eskadrę. Dnia 9. tego miesiąca 12. *szwedzkich* handlowych okrętów płynących z pułnocy, do portu naszego schroniło się.

Z *Madrytu* d. 22. Listopada. W tych dniach zawiadujący interesami francuzkiemi odebrał kuryera z *Paryża* z listem od króla, do króla *hiszpańskiego* i od ministra francuzkiego spraw zagranicznych do hrabi *Florida Blanca*, oddał natychmiast oba te listy, i codziennie na odpowiedź czeka, odpowiedź ta nie będzie zapewne pomyslnieyszą, jak ta, którą wprzody odebrał. — D. 12. hrabia *Florida Blanca* dawał obiad dla wszystkich zagranicznych ministrów, a to w dzień urodzin królewskich, jeden tylko rezydent francuzki był wyłączony. Królewic *angielski* xiążę *August* znajduje się w *Rzymie*, i z największą dystrykcyą od oycy s. był przyięty.

Z *Sztokolmu* d. 2. Grudnia. Coraz tu gęsciey mowić zaczynają, iż 2. korpusy, iedno złożone z 12,000. *Szwedów*, drugie z 12,000. *Moskalów*, na przyszłą wiosnę złączyć się mają z woyskiem xiążąt francuzkich, które na ów czas do 50,000. wynosić będzie. Mówią iż korpusa *moskiewskie* i *szwedzkie* wylądować mają na brzegi *Elby*, po tym zaś niższą *Saxonią* poydą aż nad *Ren*.

Hhhhh :

szwe-

Z Paryża dnia 6. Grudnia.

(Listy dnia 9. nie przyszły.)

Zgromadzenie Narodowe prawodawcze.

Na sefssyi d. 5. czytano list od municypalności w *Montmirel*, która donosi, iż tak znaczną liczbę zboża wykupują, że wkrótce głód nastąpić może. Odesłano do deputacyi rolniczej i handlowej — Czytano list od *P. Cahier* nowego ministra interesów wewnętrznych, zapytującego się, co ma czynić względem prorogacyi rozłożenia podatków, o którą departament de *Calvados* króla prosi. Odesłano do deputacyi wyznaczony do rozdziału królestwa — Deputowani od departamentu północnego stawiają przed kratą i żywo malują nędzę w tym departamencie panującą. Przekładają iż 300,000. ludzi jest w uboſtwie, szpitale nie mogą wystarczyć na liczbę nieszczęśliwych, którzy się do nich ciskają, municypalności nie mają sposobów do ratowania, a administratorowie departamentu nie wiedząc iak administrować bez funduszu, znajdują się w krótkce przymuszonymi złożyć urzędy swoje. Żądają pożyczzenia ze skarbu 2,000,000. liwrow dla tego departamentu, który już za 30. millionów dobr narodowych dla skarbu sprzedał, tudzież proszą o opiekę Z. N. przeciwko nieżom nie przysięgłym. Odesłano do deputacyi wyznaczony dla wsparcia publicznego — Pan „Żądam, tem głosu dla uczynienia wniosku największej wagi, od którego zależeć będzie, zbawienie kraju i powaga Z. N. „Od dwóch miesięcy słuchałem, uważałem, a powinność i sumienie moje nakazują mi prawdę wam tutaj powiedzieć. „Co czynić mamy? co uczyniliśmy? co jesteśmy? czymbydź powinniśmy? to jest, o czym mam przełożyć moje uwagi. „Przywrócić porządek w skarbie, ułożyć i rozporządzić wychowanie publiczne; wnieść światło w ciemne rządu naszego, duch publiczny wszędzie utworzyć, dać szanować i wykonywać konstytucyą w całym królestwie; to jest co czynić mamy. Zobaczymy co już w tych wielkich sprawach uczyniliśmy? nie ieszcze. Ciekawy obywatel przytomny deliberacyom naszym, dziwi się nad czerzością, która go ogarnia. Szuka ieszcze gdzie są reprezentanci narodu „Cóż o nas myśli cała europa? bawimy się cząstkowymi sprawami, kiedy powinniśmy się zaprzętać wielkimi interesami narodu; daliśmy wyroki na żądania szczegółne, zamiast stanowienia rzeczy powszechnych; miejsce deliberacyi zaistniała intryga, miejsce rozumowania osobistosc, albo partytyzm, który zabija oyczyznę, albo przy czystych chęciach niedowierzanie ustawiczne. Jakiż duch złośliwy zasłania nas! czy fałszywe naśladowania zgromadzenia konstytucyjnego? ale co za różnica! okoliczności, ludzie, wszystko się odmieniło. Z pomiędzy członków zgromadzenia konstytucyjnego, jedni prowadzeni przez filozofią, chcieli zniszczyć wszystkie bezprawia; drudzy uzbrojeni w przesady, chcieli bronić wszystkiego. Obiedwie strony były zawsze w przytomności, były w stanie wojny ustawicznej, ale my! obrońcy praw obywatela uznanych i poświęconych, nie nas różnić inż niepowinno, prócz samej zbrodni; wszelkie wątpliwości są uprzątnięte; mamy przed sobą znaki święte, które nami kierować aż do śmierci powinny. Nie mogą ich opuścić tylko wiarołomni i zdraycy, a iednakże rozróżnienie wpośród nas panuje! ten co myśli odważnie, jest buntownikiem, ten co mówi z rozsądkiem, jest zwodziicielem; taki jest sporów naszych gorszący i nadto widoczny obraz. Tym czasem naród *Francuzów* widzi nas i sędzi, a kiedy mówię o narodzie, nie tylko o tym mówię, który tu nas słucha, i pokłaskuje nam. Nie — cała *Francya* nie znajduje się w *Paryżu*, cały *Paryż* nie znajduje się

„się w gankach tej izby. Cała *Francya* spodziewa się od was „spokojności, potomność szczęścia. Do tego chlubnego celu, „starania nasze dążyć powinny. Ale dla nas niemaż flawy „pojedynczej; flawa Z. N. jest ogólna. wszyscy będziemy „sądzeni podług prac wszystkich, i każdy z nas ztąd wyidzie „okryty flawą, albo wstydem wspólnym. Dwa miesiące „upłynęły, a ieszcze tych prac nie zaczęliśmy, iednak *Francya* „ieszcze wybaczy nam. Umyśli zaprzątnione widokami „różnemi, lubo ścigającemi się do iednego celu, musiały „koniecznie zapalać, wzburzać się nim się poznały. Lecz to „wzburzenie ma kres sobie przeznaczony; iezeli dłużej „trwać będzie, pociągnie nas do rozsucia ciała politycznego. „Jakiegoż porządku spodziewać się można w kraju, kiedy nie „rząd panuje w Z. N.? iakież wyobrażenie powziąć można „o prawach naszych, gdy te zrodzone będą w zgiełku i rozróżnieniu? iakież dobro dzieć się może, iezeli władze ustanowione nieustannie z sobą walczą? władza wykonawcza „ma być dozierana, ale już nie powinna być na paskach „wodzona. Nie wstrzymuemy iey kiedy postempuie otwieracie. Od związku wszystkich części ciała politycznego, zależy zbawienie publiczne, utrzymanie konstytucyi, pomyślność „królestwa. Władze ludzkie powinny naśladować porządek panujący we wszystkich częściach świata którego wspaniała harmonia, każe uznawać bożkiego zarządcziciela. Poznać przyczyny złego jest wskazać nań lekarstwo; kiedy wszystkiego wykonać nie można, trzeba czynić to co jest naysłuszniejszym, lecz co „winniśmy sobie, co winniśmy ludowi którego zastępujemy, jest „nadać Z. N. tę postawę okazałą, ten kształt poważny, przyzwoity prawodawcom. Reprezentanci ludu *francuzkiego* mieć „cie tę uwagę w nieustannej pamięci, a w krótkce wznieście się „do wysokości obowiązków waszych, zyskacie szacunek *Europy* „i wdzięczność całej *Francyi*. Składam projekt mój. Trzeba „dać czas deputacyom przez któryby relacye ich dożyłalem i stały się. Praca przynaglona wiele czasu w izbie naszej zabierze, „przeciwie projekt rozsądny choć nawet nie będzie przyjęty, „rzuci światło na deliberacyą i jest zawsze użytecznym. Seffie „wieczorne przekładają, robotom deputacyów. Zgromadzenie „jest nie zupełne, seffie deputacyjne są próżne. Żądam więc „ażeby seffie wieczorne tylko dwa razy na tydzień bywały, a to na „wysłuchanie żądań czytanie listów &c. i odpisywanie do deputacyów. „4to Ażeby na tych seffiach żadne prawo stanowione nie było. „5to Ażeby seffie ranne poświęcone relacyom i roztrząsaniom „prac deputacyjnych, podzielone były na trzy rozkłady. 4to Ażeby „był osobny protokół, w którym relacye imieniem deputacyów „czynione porządnie wpisywane będą 5to Ażeby w każdym „roztrząsaniu, i nawet gdy roztrząsanie zamknięte zostanie, głos „nie mógł być odmówiony połowi, chcącemu dowieść iz rzecz „o którą idzie przeciwna jest dobru oyczyzny. — Ta mowa licznie „zjednana oklaski i po żywych sporach drukować ją i do deputacyi „prawodawczej odesłać kazano. — Czytano list od departamentu „de *Finisterre* oskarżający nieprzysięgłych, wszczynających nieustanne kłótnie w departamencie; i pismo pasterskie „przesłanego biskupa de *Leon* które czytać zaczęto, lecz dla mruzczenia Z. N. nie dokończono. — Czytano list od ministra morskiego „donoszący iż 6300. żołnierza przeznaczonego do osad, po większej „części już popłynęło. — *P. Bertrand* minister morski stawa „sam w izbie, i usprawiedliwia się z zarzutów przeciw niemu uczynionych: mowa jego bardzo żywa, tak się kończyła. „Sprawiedli- „we oskarżenia są pożyteczne; ale potwarze są zawsze zbrodnią, „którą zemsta praw wszędzie ścigać powinna; bo prawo szkolenia „flawie obywatela nigdzie miejsca mieć nie powinno. „Na koniec królowi oddane jest ślania i ślaza o bezpieczeństwo „królestwa, ministrowie są jego pierwszymi wykonawcami: nie „podobną zaś jest rzeczą, ażeby wykonywać mogli gdy im wszelka „powaga odjęta zostanie. — Mowa ministra sprawiła mruczenie i „zamięszanie przez czas niejaki. Nakoniec drukować ją kazano.

P. Montmorin nie wyjechał za granicę, owszem mieszka w dobrach swoich. Mówią iż generał *Luckner* odebrał przez ministra rozkaz od króla ażeby był w gotowości, wtargnięcia za pierwłą okolicznością zacząć w kraj somsiedzki, tak daleko jak go zwycięstwa zaprowadzą. Starzec uradowany rzekł na to: rozkaz ten przyda 70. lat do życia mojego, iezeli znajdzie sposobność iego wykonania.